

Cuprins

Partea întâi	7
Partea a doua	169
Partea a treia	227
Partea a patra	291

Ken Kesey

Zbor deasupra
unui cuib de cuci

Traducere din limba engleză
de Marcel Corniş-Pope

POLIROM
2018

— Păi cum, domnule Scanlon, dacă-mi amintesc bine, dumneata ai refuzat să măninci trei zile la rînd pînă ce nu v-am permis să deschideți aparatul la șase în loc de șase și jumătate.

— Omu' trebuie să aștepte știrile din lume, nu? O, Doamne, s-ar putea să bombardeze Washingtonul și să treacă săptămîna pînă s-aflăm ceva.

— Da? Și cum o să ți se pară să renunți la știrile din lume ca să vezi cum joacă niște oameni în toată firea baseball?

— Nu se poate cu amîndouă, ai? Nu, presupun că nu. Atunci, ce naiba – nu cred să ne bombardeze chiar săptămîna asta.

— Să-l lăsăm să supună la vot, dom'șoară Ratched.

— Foarte bine. Dar cred că asta-i o dovadă suficientă despre cum îi agită dumnealui pe unii dintre pacienți. Ce anume propui, domnule McMurphy?

— Propun să votăm din nou dacă ne uităm la televizor după-masă.

— Ești convins că o singură votare o să te satisfacă? Avem treburi mult mai importante...

— O să mă satisfacă. Vreau numai să văd care dintre huhurezii ăștia are ceva curaj și care nu.

— Tocmai acest fel de-a vorbi, doctore Spivey, mă face să mă-ntreb dacă pacienții n-ar fi mai cîștigați dacă l-am muta pe domnul McMurphy.

— Lăsați-l să-nceapă votul, ce mai stați?

— În ordine, domnule Cheswick. S-a propus deci un vot în fața grupului. E suficient dacă ridică mîna, domnule McMurphy, ori poate insistați să facem vot secret?

— Vreau să văd mîinile ridicate. Vreau să văd și mîinile care nu s-or ridica.

— Toți cei pentru schimbarea orei de televizor de după-masă să ridice mîna.

Prima mîna care se ridică e cea a lui McMurphy, o recunosc după bandajul ce-acoperă locul unde l-a rănit panoul de

control cînd a-ncercat să-l salte. Și-apoi, mai la vale, le zăresc pe celelalte, ieșind din ceață. Ca și cînd... mîna aia mare și roșie a lui McMurphy s-ar întinde prin ceață, cufundîndu-se în ea și trăgîndu-i pe băieți în sus de mîini, scoțîndu-i la lumină clipind din ochi nedumeriți. Întîi pe unul, apoi pe altul, apoi încă pe unul. Pînă la capătul șirului de „acuți”, scoțîndu-i astfel din ceață, pînă ce iată-i pe toți cei douăzeci, ridicîndu-se nu numai ca să se uite la televizor, ci și împotriva Sorei-Șefe și-a hotărîrii ei de a-l trimite pe McMurphy sus la „agitați”, împotriva felului în care vorbește, se poartă și ne umilește de ani de zile.

Nimeni nu zice nimic. Simt cît sînt de uimiți cu toții, atît bolnavii, cît și personalul. Sora-Șefă nu-nțelege ce s-a-ntîmplat; ieri, pînă nu a încercat să ridice panoul ăla, abia dac-ar fi votat patru sau cinci dintre ei. Dar cînd le vorbește, nu-și trădează surprinderea în voce:

— Am numărat numai douăzeci, domnule McMurphy.

— Douăzeci? Și ce dacă? Doar douăzeci sîntem de toți...

Vocea i se frînge cînd pricepe ce vrea ea să zică.

— La naiba, ia stai puțin, cucoană...

— Mă tem că propunerea a căzut.

— Stați o minută, fir-ar a dracului!

— Sînt patruzeci de pacienți în secție, domnule McMurphy. Patruzeci de pacienți și numai douăzeci au votat. Trebuie o majoritate simplă ca să puteți schimba regulamentul secției. Mă tem că votarea s-a terminat.

Mîinile coboară înfrînte. Băieții pricep c-au fost iar bătuți, încearcă să lunece îndărăt la adăpostul ceții. McMurphy e-n picioare.

— Așa-i bună, fir-aș al naibii. Adică așa vreți să ne fentați? Numărînd și voturile huhurezilor ăloră bătrîni de colo?

— N-ați lămurit procedura de votare, domnule doctor?

— Mă tem că... e nevoie de-o majoritate, McMurphy. Are dreptate, are dreptate.

— O majoritate, domnule McMurphy; e scris în constituția secției.

— Și presupun că afurisita aia de constituție se poate schimba tot prin votul majorității. Bineînțeles. Dintre toate scîrnăviile pe care mi-a fost dat să le văd, asta le bate pe toate.

— Regret, domnule McMurphy, dar ai să găsești totul scris negru pe alb în regulament dacă vrei să...

— Vasăzică așa vă conduceți rahatul ăsta de democrație – pe toți dracii!

— Păreți cam agitat, domnule McMurphy. Nu pare cam agitat, domnule doctor? Vă rog să luați notă.

— Nu-mi fă mie gălăgie, cucoană. Cînd omu-i tras pe sfoară, are tot dreptul să răcnească. Și-am fost cu toții trași pe sfoară.

— Poate că, domnule doctor, avînd în vedere starea pacientului, ar fi bine să-ncheiem ședința noastră mai devreme azi...

— Stați! Stați puțin, lăsați-mă să vorbesc cu cîțiva dintre boșorogii de colo.

— S-a terminat votarea, domnule McMurphy.

— Lăsați-mă să vorbesc cu ei.

Traversează salonul în direcția noastră. Crește tot mai mare și obrazu-i arde ca focul. Întinde mâinile-n ceață și-ncearcă să-l tragă afară pe Ruckly, pentru că Ruckly e cel mai tînar.

— Tu ce zici, frățioare? Vrei să vezi campionatul național? De baseball? Partide de baseball? Ridică numai o mîină...

— Dă-o-n mă-sa de nevastă.

— În regulă, uită că te-am întrebat. Dar tu, amice? Cum zici că te cheamă – Ellis? Ce-ai zice, Ellis, să te uiți la un meci la televizor? Ridică numai mîina...

Mîinile lui Ellis sînt răsîgnite pe perete, nu pot fi socotite ca voturi pentru.

— Am spus că s-a terminat votarea, domnule McMurphy. Nu faci decît să te dai în spectacol.

El n-o bagă în seamă. Trece mai departe pe rîndul „cronicilor”.

— Haideți, haideți, un singur vot din partea voastră, huhurezilor, ridicați o mîină. Arătați-i că încă sînteți în stare.

— Sînt istovit, geme Pete și-și bălăngănește capul.

— Noaptea-i... Oceanul Pacific.

Colonelul își citește în continuare din palmă. Nu poate fi deranjat.

— Unul singur dintre voi, băieți, să strige tare! Acuma-i momentul să treceți voi în frunte, nu pricepeți? Trebuie s-o facem... ori o să ieșim iar bătuti! Nu pricepe nimeni dintre voi, huhurezilor, atîta cît să ne dea o mîină? Tu, Gabriel? George? Nu? Dar tu, Șefule, ce spui?

Stă aplecat deasupra mea în ceață. De ce nu mă lasă-n pace?

— Șefule, ești ultima noastră nădejde.

Sora-Șefă își împachetează hîrțiile; celelalte infirmiere stau în jurul ei. În cele din urmă, se scoală și ea în picioare.

— Atunci, ședința se suspendă, o aud spunînd. Și-aș dori să se adune cadrele în camera de raport peste un ceas. Așa că, dacă nu mai e ni...

Acum e prea tîrziu să-mi mai opresc mîna. McMurphy i-a făcut ceva din prima zi, a vrăjit-o de nu mă mai ascultă. N-are nici un rost, orice smintit pricepe asta prea bine; eu n-aș fi făcut-o de la mine putere. Numai din felul în care-o vād pe Sora-Șefă holbîndu-se la mine cu gura căscată, pricep c-am să dau de bucluc, dar nu-mi mai pot opri mîna. McMurphy a ascuns niște sîrme tainice în ea, ridicînd-o încet ca să mă scoată la lumină din ceață, acolo unde devin vînat ușor pentru toți. O face el și cu sîrmele lui...

se scoală și dă volumul mai tare, ca s-acopere muzica ce se revarsă din difuzorul din tavan, și mai trage un scaun în fața sa, se-așază, își încrucișează picioarele pe scaunul acela, se lasă pe spate și-și aprinde o țigară. Își scarpină burta și cascadează.

— Aa-saaa! Acum nu-mi mai trebuie decât o bere și-un crenvurșt.

Noi vedem obrazul Sorei-Șefe cum se roșește că para și gura începe să-i tremure în timp ce-l privește. Se uită-mprejur câteva clipe și bagă de seamă că toți o urmăresc să vadă ce face – chiar și negrii și infirmierele tinere o privesc pe furiș, iar rezidenții care se-adună alene pentru ședința personalului o privesc și ei. Fălcile i se încleștează. Întoarce din nou privirea spre McMurphy și așteaptă pînă se isprăvește imnul acela strident; apoi se scoală și se duce la ușa de fier cu comutatoarele, răsucește unul din ele, și imaginea televizorului se dizolvă iar într-un cenușiu-mat. Nu se mai vede nimica pe ecran, în afara celui mic ochi de lumină ca o mărgea clipind spre McMurphy rămas în scaun.

Ochiul acela nu-l deranjează deloc. Adevărul e că nici măcar nu lasă să se vadă că imaginea ar fi dispărut. Își vîră țigara între dinți și-și trage casca în față, peste părul roșcovan, pînă ce trebuie să se lase mult pe spate ca să privească pe sub cozoroc.

Și rămîne așa, cu mîinile încrucișate sub cap și picioarele întinse pe scaun, trăgînd din țigara înfiptă sub cozoroc – privind ecranul gol.

Sora-Șefă rabdă chestia asta cît o rabdă, apoi iese în ușa camerei de gardă și-i strigă c-ar face mai bine să le-ajute celorlalți la curățenie. El n-o bagă în seamă.

— Am spus, domnule McMurphy, că ți se cere să lucrezi în orele acestea. Vocea ei are un scrișnet strident, de ferăstrău electric care sfîșie lemnul de pin. Domnule McMurphy, te-avertizez!